

ANTIDOTA GENERALIA.

a, quæ contra venena dantur remedia,
generali nomine ANTIDOTA
vocantur. Quæ contra venenatos fe-
rarum morsus valent, ALEXITE-
RIA, etiam THERIACA dicuntur, quæ arcent,
depellunt venena, ALEXIPHARMACA appel-
lantur &c.

Venenum verò omne illud vocatur, quod corpori
animali applicatum illud constanter destruit, aut saltem
in eo funestos effectus producit; quod quia non sem-
per cognitum, ideo etiam ea primo loco recensentur
Antidota, quæ omnibus subvenire possunt, non qui-
Cranz M.M. T. III. A 2 dem

dem specifica quadam vi, sed generali, ex ipsa natura assumpti fluente.

ACE T U M tam Vini, quam aliorum succorum vegetabilium vinosorum, ad Præparata spectat.
Germ. Essig. *Gallis* Vinaigre. *Anglis* Vinegar.

Liquor vinosus, nova fermentatione calida corruptus, ACE T U M dicitur, & fit, quando acidum vini exaltatum subigit, atque figit partem propriam oleosam, seu spirituolam, qua subacta acetum est, ut bene E T T M U L L E R U S: contra vero dum vino subrepens aciditas tollitur, acetum non fit, S H A W; tollitur autem spiritu vini tartarificato vino commixto, I D E M, imo & duraturum semper & incorruptibile vinum reddi potest solius aquosæ partis dissipatione, I D E M *Leçons de chymie traduites de l'Anglois, Paris.*

Ars faciens de vinis aceta fermentationem acetosam variis modis inducere solet, estque in hac re magna diversitas, maxima itidem in ipsis subiectis, ut inde coloris, saporis, imbecillitatis, vel efficacix, differentix innotescant. Et si vero in usum communem varia adhibeantur aceta, acetum tamen vini aliis fragrantius solum medici adhibent, unde & de hoc maxime agam.

Principia igitur Aceti inde facile intelliguntur: Constat nempe præter aquam, acido vini fixiori, spiritibus ardentibus, tum & vini tartaro. Spiritus inflammabiles aceto inesse experimenta B O E R H A A V E, & Parisiensium clare demonstrant: acetum post congelationem concentratum, desillatum, rectificatum, dedit spiritum ardentem. Tartari vini in aceto præsentiam firmissimo argumento probat T A C H E N I U S, dum

dum alcalino sali, ex face post destillationem aceti remanente combusta, acetum destillatum super affundit, ut saturetur, & phlegma avocando, exhibet tartarum naturæ eiusdem vini, de quo acetum fuerat, desumptum; non ignobiliori idem confirmat FEVRE, de forti aceto ad mellis consilientiam inspissato, crystallato, Tartareas crystallas producens.

Acidum hoc acetosum distinctum est ab omni acido minerali, docet id eius vappescentia & putrida corruptio, volatilitas & penetrabilitas ab aliis huic conciliata, natura salis medii acido acetoso facti & acido minerali brevi destructa &c. Cæterum plurimorum corporum tam fossilium quam vegetabilium mensurum, ut in diversarum substantiarum historia patebit.

VIRES antiputredinosæ maximæ, ut in febribus putridis exanthematicis, & aliis omnibus, in quibus aut a stimulo acrioris bilis, aut alcaliescentia salis, aut putridi cuiuscunque, incendium ortum est, medici nihil habeant commendatius, BOERHAAVE: ad corruptionem mortiferam, gangrænosos reptatus, putrida ulcera, chirurgi nihil pulchrius, IDEM. Ad cancerum nondum apertum in fotu acetum non est spernendum. Vires excitantes, & subtili suo sale nervos vellicantes in debilibus, languentibus, lethargicis, soporosis, syncopticis proficux, etiam subveniunt convulsis, hypochondriacis, & hystericis, temulentis: sudoriferæ ob eius penetrabilitatem certæ, unde acetum in omnibus morbis malignis tantum laudatum, antipestilentiale, etiam theriacale audit: morsui curando virulentorum animalium aliud non esse posca efficacius BOERHAAVE, & nuper haustum casu acetum Hydrophobum Udinæ servavit & repetitum Paduæ experimentum confirmatum fuit *The London Chronicle* Nro. 1170 Iune 19.

Adhæc æceti vapor Orthnopœæ variolosæ ex inflammatione Pulmonum ortæ præ omnibus aliis cito medetur
 TYSSOT *de Variol.* & oxycratum in inflammatione mammarum iam olim laudatum etiam hodie probatur.

Cæterum sunt etiam, qui acetum contra obesitatem nimiam, epotum laudent, & porrigant, tum nautis contra scorbutum exhiberi debere contendant; in fungis venenatis antidotum non satis probavit HATTE *Recueil periodique* T. III. Melius commendavit ad infringendam hyosciami, plantarum aliarum narcoticarum vim *Cl. VANDERMONDE* T. IV. Notari meretur falia volatilia animalia, ex oleo combusto fetidissima, affuso aceto digesta, destillata, grata fieri, *ROG. BACON. Cl. HUXHAM*, experimentis. Quantum non inde officinis lumen!

PRÆPARATA. *Acetum destillatum*, spiritus nempe aceti, maxime acetosus, in iisdem casibus utilis, interne minori dosi propinandus. Tum adfunt adhuc aceta multa simplicium plantarum, officinis dicta simplicia, ut rutæ, sambuci, scilliticum &c. Sunt & composita Bezoardica, Theriacalia & alia.

Componi demum & alia adhuc Medicamenta possunt pluribus in morbis efficacia, dum acetum substantiis aut terrestribus aut alcalinis saturatur, ut lapidibus cancrorum, Magnesia alba, sale tartari, hæc enim minori dosi data aperientia evadunt egregia, maiori aut diuretica aut purgantia, atque hæc ratio est præparatorum nonnullorum officinalium tartari regenerati, terræ foliatæ tartari, & arcani tartari. Possent tamen etiam fieri styptica remedia dum terra aluminosa aceto solveretur & sudorifera dum alcalina volatilia illi ad punctum

etum saturationis indantur, talis est spiritus Mindereri, dosis unciæ semis.

AQUA, *Hydrologorum* Aqua communis. Clas-
 sis Aquarum simplicium. *Germ.* Wasser. *Gal-*
lis Eau. *Anglis* Water.

Quid aqua sit? quæ eius sint proprietates? omnibus scriptum philosophis. Aquarum divisiones dictæ WAL-
 LERIO, criteria HIERNE, MARGGRAF, & aliis. In corpus humanum effectus plurimis recensiti medicis RIEGERO, SCHWERTNERO, HOFFMANNO, qui etiam de aqua, ut universali medicina, scripsit. De aquæ frigidæ salubritate ad firmandas laxas partes Anglorum nota experimenta sunt; de eiusdem ad curandam hæmoptoen forbitione, Italarum, etiam *Illustr.* L. B. van SWIETEN confirmata. Gelidæ, aut aeræ congelatæ vis in congelatis membris perspecta est; calidæ, maxime vero eius vaporis, in relaxandis contractis, & emolliendis duris partibus certa, ut inde paucis eius virtus perspici possit.

Sed & cognita esse debent, tum in præscriptionum, tum in experimentorum chemicorum scopum, ea quæ post alios, ratione solubilitatis salium in aqua, instituit tentamina Cl. SPIELMANN, quibus evincitur in calore qui Thermometrum ad quinquagesimum scalæ Fahrenheitianæ gradum sustineret, aquæ destillatæ unciam unam dissolvisse

Terræ foliatæ tartari	-	-	grana 470.
Salis Sedlicensis	-	-	384.
Sacchr. Thomæi	-	-	360.
Salis Epsomensis	-	-	324.
	Λ	4	Sa.

Salis Tartari	-	-	-	grana 240
Vegetabilis	-	-	-	212
Vitrioli albi	-	-	-	210
Salis Gemmæ	-	-	-	200
Sodæ	-	-	-	200
Ammoniâci	-	-	-	176
Communis	-	-	-	170
Mirabilis GLAUB.	-	-	-	168
Lotharingici	-	-	-	168
Digestivi SYLVII	-	-	-	160
Polychrest. SEGNET.	-	-	-	137
Vitrioli cærulei	-	-	-	124
Viridis	-	-	-	80
Nitri depurati	-	-	-	60
Salis Polychrest. GLAS.	-	-	-	40
Tartari Vitriolati	-	-	-	30
Mercurii Sublimati	-	-	-	30
Boracis	-	-	-	20
Aluminis	-	-	-	14
Salis volat. fuccini	-	-	-	5
Arsenici	-	-	-	5
Tartari crudi	-	-	-	4
Cremoris tartari	-	-	-	3

Quamquam vero aqua determinatam unius salis portionem solum solvat, eadem iam priorem continens, & alium solvere valet, & tertium quin, & secundo etiam tertio sale imprægnata novam iterum primi salis portionem solvere valet *Cl. LEMERY Acad. des Sciences 1724.*

Cæ-

Cæterum ea omnium maxime generalis antidotus habetur, quatenus sua fluiditate, penetrabilitate, & commiscibilitate plurima diluit, abluit, enervat, solvit, quale memorabile nobis exemplum de misero ex amore melancholico, haud parcam mercurii sublimati sumente portionem, aqua tepida epota curato, reliquit SYDENHAM. Ipsum arsenicum, indomabile venenum, aqua domari, glyres testantur, & acerrima alia venena aqua dilui, infringi, in omnibus experimentis est, ut dubium superesse non possit.

Est tamen etiam in hoc negotio aquæ sinceræ, & tepidæ potior præscriptio, tum quod aliis corporibus minus imprægnata prior, & tepida magis ventriculum subvertat, atque tamen per omnes insinuationis modos, haustu, clysmate, balneo, fomento, applicanda est. Frigidæ aliis in casibus non minor laus: ita epilepticos affusione copiosa aquæ frigidæ iuvare vidit SAUVAGES *Acad. des Sciences 1739.* & aquam glacie aut nive frigidissimam redditam tympaniticorum abdomini applicatam etiam potu concessam profuisse COMBALUSIER *Pneumatopath.* & infantum excoriations non alia re certius & tutius percurari, quam linteis aquæ aut pluviali aut fluviali frigidæ intinctis, applicatis BOENNECKEN. Nec alia sunt contra Rheumatismos, doloreinque ischiaticum potentiora quam balnea aquæ frigidæ præsidia, quæ etiam efficacissima imperato simul Kinæ usu in debilitate tam a pollutione nocturna quam a masturbatione inducta expertus CL. TYSSOTUS *de morbis ex masturbatione.*

MEL *Offic. Zoologorum* Apum Productum Mel.
Classis Insectorum. *Germ.* Honig. *Gallis* du
Miel. *Anglis* Honey.

Saccharum animale odoratum, vocari productum hoc apum, resinoso-mucilaginosum, spissioris confi-

fientia, saporis dulcissimi, odoris grati, coloris vel albicantis, vel pallide flaventis, vel etiam saturatoris, iure posset, licet etiam de eius natura controvertant plurimi; hi enim vegetabile productum, quod in nectariis florum iam mellitum fuerat, etiam plantæ, unde desumptum, odorem servat, habent; alii & id concedunt, & in ventriculo apum digestum in mel verum tantum elaborari, caste concludunt. Cæli sudorem, syderum salivam, cœlestem rorem, expressione metaphorica magis, quam naturali, dixit PLINIUS, quam tamen Cl. WALLERIO in HIERNE arridere video, qui etiam mel surgere spiritu mundi & acido universali, nec ad animale, nec ad vegetabile regnum referendum esse mira sententia contendit *ibidem*, dum tamen ex melle saccharum candum crystallatum in omnibus experimentis educit BAUME *Elemens de pharmacie* p. 362. manifesto vegetabilis materici testimonio.

Quoniam vero ipsum mel virtutem illarum plantarum, ex quibus ab apibus gregariis colligitur, pertinaciter servat, intelligitur, cur ex gratis aromaticis plantis gratum, ex amaris amarum, ex venenatis venentum, quorum plurima exstant testimonia: ita DIOSCORIDES in Sardinia gigni mel amarum, quod apes inibi absynthio vescantur: Heracleæ in Ponto, quibusdam anni temporibus, propria quorundam florum dote, mel gigni, quod mentem alienaret, & sudore perderet, PLINIUS; plantam vero, ex qua conficeretur, a caprarum pernicie *Ægolethon* nominat: tum in eodem Ponti situ, gente fannorum ab infania quod gignit mel, *maenomenou* fieri, idque contrahi flore rhododendri. PLINII observationem confirmavere R. P. LAMBERTI Missionarius in sua *de Colchide Historia*, tum ipse TOURNEFORTIUS *voyage du Levant*, &
xgo-

ægolethron vocat chamærhododendram maximam, ponticam, mespili folio, flore luteo, & rhododendron PLINII, Chamærhododendram ponticam, folio laurocerasi, flore cæruleo, purpurascente.

Quæ vero symptomata venenatum mel inducat, XENOPHON, ut & DIODORUS SICULUS, docent. Decem mille hominum exercitus, ad Trapezuntum stativa habens, alveariis apum, in quibus multum mel collectum fuerat, indusserat; sed hi sursum deorsumque moti, & evacuati cum delirio; alii aliter affecti, ita tamen, ut, qui adhuc corpore constarent, non constarent mente: nam & hi ebriorum, alii maniacorum in morem agebant, stratis etiam humi aliorum corporibus, quasi cadaveribus, non aliter, ac post cædes conspicitur: Nullus tamen, quod mirandum, inde desideratus: sed vis veneni circa eandem horam sequenti die, qua priori assumptum fuerat, fracta conspiciebatur, ita ut post tres, quatuor dies, resurgerent quidem, sed quasi violento medicamento purgante fatigati.

Præter plantarum, ex quibus colligitur mel, diversitatem, unde mellis salubritas, odoris, & saporis differentia, pendent, adhuc magnum ratione coloris, consistentiæ, puritatis, bonitatis, discrimen patitur. In omni specie laudatur virgineum, nulla adhibita arte, ex favis diffractis, craticulæ impositis, defluxum; expressum, ceram redolens, deterius est; elutum, coctum, deterrimum, fuscum, ad hydromel utile. Adulteratum farina, magis albidum est, vix odorem, glutinosum. Consistentia, color, odor, sapor, aliarum fraudum criteria sunt. Mel coctione amarescit, & igne ut saccharum inflammatur. Sapo est, sed acefcens,
aqua,

aqua, spiritu vini solubilis, fermentescens, exquisitus sapo, bilem resolvens, balsamicus, pectoralis, nec inflammabilis, antequam fermentescat. ARBUTNOT.
An essay concerning the nature of aliments.

USUS eius iam antiquis, tam in alimentis, quam medicamentis multus, etiam ad longævitatem ducens, teste POLLIONE, & DEMOCRITO. Cadavera in melle sepeliisse antiquissimos Babylonios HERODOTUS reliquit, & vegetabilia melle condita, veteres omnes officinæ. Adversus venena linctum, & potum mel DIOSCORIDES laudat, utique abstergens, demulcens, saponaceum, oleosa aquosis miscet. Est autem abstergendi mellis vis summa, ut etiam ab hoc multum comesto fauces exasperentur, alvus solvatur; unde faucibus, tonsillis mucositas, anginæ pituitosæ, collutum gargarisatumque medetur, linctum & potum tussi, asthmatis obvenit, & cum succis solventibus datum, hypochondriacam, & atrabiliariam saburram sine calore liquat, & fundit; etiam lumbricos necat, quod & saccharum præstat, RHEDI; licet vulgo credatur nutrire, & generare vermes.

Externe in fordidis ulceribus egregium depurans, digestivum, saponaceum, antiputredinosum mel, etiam in furunculis similibusque tumoribus maturans, addita farina sub cataplasmatis, aut emplastris forma adhibitum.

PRÆPARATA. Mel *despumatum*, quod licet ad extemporaneas præscriptiones naturali deterius sit, ad magnas tamen officinarum compositiones etiam huic, quod minus in fermentationem pronum, præfertur. Officinarum despumatio non optima est: quæ
vase

vase fictili moderato calore lente peragitur, laudatissima L. B. van SWIETEN. Mel *coctum*, ut frigidum fragile fiat, suppositoriis aptum, & variorum basis. *Aqua stillatitia*, acidum suo sinu fovens per experimenta, pectoralis, diuretica. *Spiritus* saporis acris, penetrantis, acidi, cum alcalinis effervescens, si bonus, dicitur diureticus.

Oxymel simplex, abstergens, incidens, antiputredinosum, haud laudabiliter in officinis præparatum. *Oxymel squilliticum* ad composita spectat, & de Squilla dicitur.

Hydromel cardiacum stimulans, reficiens, inebrians, vinolum.

Composita alia sub suis classibus sunt. Ut mel *anthosatum*, *Rosatum*, *Violatum* &c. quorum virtutes cognitis simplicibus patent.

OLEA Vegetabilium pressa, Animalium fusa, cocta; ad Præparata spectant. *Germ. Oel. Fette. Gallis Huile. Graisse. Anglis Oil, Fat.*

Corpus fluidum, lentum, inflammabile, aquæ minus permiscibile, OLEUM: iisdem dotibus gaudens, magis consistens, ex vegetabili, *butyrum*: ex animali *pinguedo* vocatur. Solidum, nec igne liquatum, *adeps*, liquatum *sebum* dicitur.

Omne demulcens emolliens, laxans adeoque in casu assumpti veneni indicatum, tum quia acrimoniam involvit, rosas partes demulcet, tum quia fibras omnes laxat, spasmos, & convulsiones a veneno rodente imminentes tollit. Utrumque quotidiana experimenta doceant,

cent, & audaces hinc inde Agyrtarum, etiam venenum
 assumentium, processus.

Est etiam, ubi in determinata acrimonia immediate
 olea agunt; sic cum salibus alcalinis, & siccis, in sa-
 ponem non amplius adeo nocuum constituunt, cum aci-
 dis potentioribus in pinguedinem concresecunt experi-
 mentis Parisiensium; cum calce plumbi consistunt, coa-
 gulantur, maxime pressa, *Exper. Pharmaceuticis* cum
 calce viva pressa spiritu vini solubilia redduntur iamque
 imperfecti saponis speciem constituunt, quod caustico
 debetur. MEYERS *Chymische Versuche von ungelösch-
 ten Kalch.* 1764.

Laudantur vero potissimum in hunc scopum olea re-
 centia, ex vegetabilibus pressa, quia mitissima, & plu-
 ri aquæ commixta, nec ideo magis aut aquæ, aut spi-
 ritui vini miscibilia, GEOFFROY. *Acad. des Sciences*
 1741. licet destillata etiam spiritu vini solvantur, IDEM.
 Ratio MACQUERO dicta est *Acad. des Sciences* 1745.
 Rancida vero etiam venena sunt. Similibus vero, ex
 partibus animalium pinguibus desumptis, omni via sub-
 ministratis multum & assiduo, clysmate, fotu, embro-
 catione, oleoso potu, sæpe atrocissimi, ventriculi &
 intestinorum dolores, tum ab his, tum ab aliis causis
 orti tolluntur; his dolores cardialgici, colici, nephri-
 tici, menstruorum periodici, puerperarum tenesmoi-
 dei, sopiti. Pingue clysmata sæpe excoriatis intestinis,
 dolenti hæmorrhoidi, vesicæ, utero, subvenit. Ca-
 lidi omenti fotus quoties non profuit colicis, & puer-
 peris? Embrocatione oleosa convulsiones prævertere in
 se ipso docuit GALENUS, & tepidi olei balneo con-
 vulsiones atrocissimas ex halitu veneni chemici abortas
 quievissse, & diurnam aliam convulsionem oleo anyg-
 dalino dulci recenter presso loco cœnz ad uncias duas
 sum-

sumpto, Cl. MORGAGNI de sedibus, & causis morborum per Anatomicen indagatis T. I. Epist. Anatom. Medic. X.

Inter anthelmintica etiam, olea in experimentis discipulorum LANZONI, primaria visa, *Acta Physic. Medic. Acad. N. C. Vol. I.*

OPIUM *Offic.* Regni Vegetabilis productum.
Botanicorum Papaver. Classis Multi-flam.
Germ. Schwartzzer Mohnsaft. *Gallis* Opium.
Anglis Opium.

Planta, quæ hunc succum per excellentiam ita vocatum, largitur, definitur Papaver *foliis simplicibus, glabris, incis* L. Multis in regionibus lativa, imo etiam spontanea, in Asia tamen maxime obvia, & eminenter narcotica, cuius rei magna in experimentis probatio, quod collectum ex Europæa planta opium, debilius longe, *Acta Edimburg.* extractum ignavius *Hist. de l' Acad. des Sciences* pronunciarint.

Veteribus succus papaverinus iam duplex, primus ex inciso papaveris scapo exstillans, meconos opos, secundus ex tota planta contusa extractus, priori ignavior, meconium & meconium dicebatur. Opium nostrum, sitne verum opium veterum, aut solum horum meconium? multi plurimum disputant; Opium lacrymatum nobis non esse, præter summos alicuius regionum Botanicos, Parisienses credunt. Contrarium vero evidentius KEMPFERUS, & Edimburgenses probant; ut, quia vel simplex, vel etiam ex lacrymato, & extracto conflare possit, quod nobis est opium, semper succus e papavere orientali vel lacrymatus, vel extractus dici debeat.

In panes densos nigricantes coactum ad nos adfertur, fractum ex fulvo nigrum est, aloes colore laudabile, odoris virosi, soporiferi, caput tentantis, saporis amari, linguam urentis, inflammantis. Gummi-resinosa hæc substantia sale tam acido, quam alcalino constans, etiam oleo conflat, ob id inflammabilis: Magna parte in aqua, maxima spiritu vini soluitur. Exigua dosi sumpta dolorem præsentem tollit, vel si non adest, talem voluptatis sensum, ut perfecta is, qui assumpsit, indolentia, animi tranquillitate, felicitate, fruatur, inducit, L. B. VAN SWIETEN. Dosi aucta somnum conciliat, maiori temulentiam facit, quale nimis certum Turcarum, & Persarum experimentum est; adhuc maiori lethargum, DIOSCORIDES, imo causat apoplexiam, mortem, GALENUS & alii; & ita in hanc rem PLINIUS. „Sic scimus interemptum Licinii Cæcinæ Prætorii viri Patrem in Hispania Bavili, cum valetudo impatientis odium vitæ fecisset, item plerosque alios;„ ut vel inde clarum sit, quare deleterium omnibus habitum, calorem innatum extinguere, spiritus figere, congelare quasi, in quarto gradu frigidum GALENO pronunciatum, licet per se tamen calidum sit in experimento, & evidens, in sola dosi salubritatis, aut lethalitatis punctum versari, nec ideo unquam correctorio indiguisset, nec hodie egere.

VIS, qua GALENO tranquilla medicina dicitur, princeps est, dum manente doloris causa, doloris in mente ideam sopit; facit id in omnibus doloribus spuris partus, etiam doloribus post partum, arthriticis, rheumaticis, podagricis, calculosis, colicis, cancris, ulcerosis, verbo chronicis & acutis, dum consilium est inducias pacisci, ut aliis remediis doloris causa certius

tius suffecturo ægro tolli possit. Ex eadem est, quod ad conciliandum somnum in vigiliis nimis laudetur, & feliciter adhibeatur, excepto casu inflammationis topicæ in cerebro, de quibus omnibus legi debent *Illustr.*
L. B. van SWIETEN Commentaria.

Laudaverunt præterea opium illis multum in casibus celebre, ubi spirituum ataxiæ, ut in hysteriis, hypochondriacis, in quibus non alium domitorem passionum hysteriarum succum, ut & motuum spasmodicorum convulsivorum habuit SYDENHAM, egregias & fere certas semper ab illo expertus virtutes: hinc etiam illis in casibus, ubi a quacunque causa irritatis nervis omnia susque deque moventur, evacuationibus auctis, in casu assumpti veneni, etiam vomitorio eiectione, cholera, hyperemesi, dysenterii, tenesmo, sic in cholera unum, duo grana opii in unc. IV. aquæ menthæ soluta cochleatim exhibentur, eadem in lacte solvuntur, & pro enemate iniiciuntur incantamenti instar tenesmum supprimentia, &c.

Item post omnes purgantium, vomitoriorum motus, semper exhibuit opiatum SYDENHAM. Neque tamen solum in his casibus, sed etiam in contrariis, ubi spasmodice constrictis partibus inimica corpori evacuada, retinentur, ut in simili casu assumpti veneni, constricto valide ventriculi orificio, & nihil dimittente, suppressis a constricto utero mensuruis, lochiis, aliis ab hac causa aliarum partium convulsionibus, aut demum ubi a quacunque causa irritata fibra multum tremit, vibrat, etiam convellitur, ut in tussi acri, inani, ferina, asthma, aliis morbis suffocativis; etiam illis, qui a retropulsa materie variolosa arthritica exorti magnum timorem iniiciunt, his enim in circumstantiis egregium

Crantz M. M. T. III.

B

car-

cardiactum est materiem ab interioribus ad exteriora depellens.

Ad hæc alvum supprimit, evâcuationes omnes excepta illa, quæ per cutim est, supprimit, sanguinis etiam nimiam compefcit, hinc in hæmorrhoidum, mensium, lochiorum, aliis uteri excedentibus fluxibus, in hæmoptoe, vomitu, & mictu cruento multum prodest, malum sæpius suspendens, raro tollens; sed & prius magnum est. Quod quoniam vel maxime verum de illis, quæ gravidas, parturientes habent, hæmorrhagiis uteri, rei dignitas hucusque haud bene perspecta postulat, ut aliquantulum exactius tractetur.

In omni casu hæmorrhagiarum gravidæ uteri, opium dandum in initio, donec hæmorrhagiæ causa, quæ sæpe medico abstrusa, recte expiscetur; quodsi intelligi non possit, cum ignoti non possit esse rationalis curatio, vis tamen opiï perspecta sit, medicamento insistendum: si vero intelligitur, soluta placenta etiam partum, sive exacto naturæ incubatu maturum, sive violato immaturum, inflare, tunc, ni omnia ad extrema iam deducta sint, medicamento locus amplius esse non potest, nec huic mulieris salus concredi; quod si fit, in desperationem deducitur, & rapitur, quod nimium notum. Ne tamen ego recta ratione id aliter obvenire posse intelligo! Pone arteriæ solutionem mechanico instrumento dilatantem, sanguinem pleno gurgite effundere: an qui opium dat medicus, aut qui instrumentum aufert chirurgus, medetur? quodsi etiam hoc ablato moriatur vulneratus, quis in operationem mortem refundet? Chirurgia non magis advenientem iam ex profuso nimio sanguine mortem, quam medicina, propulsare potest. Quare serio moneo, ne aliquis opio in hæmorrhagia uteri, partui instanti, præsentem, nimium fidens, necessariam Chi-

Chirurgicam operationem negligat, & parturientem in mortem, cuius ipse unica & sola causa sit, certo certius deducat, qualia adhuc recentia sunt exempla.

Nec felicius est in suppuratoria Variolarum febre Opium in qua summopere damnosum invictis argumentis probavit Naturæ in hoc morbo interpret **TYSSOTUS** *de variolis*.

Dosis opii a grano semis ad granum unum adulto, non assueto sufficiens. Est tamen etiam ubi secundum circumstantiarum rationem maiorem exhibere possis, vel priorem sæpius repetere, ut in cholera, & aliis morbis, quibus bona totius corporis simul & semel funduntur; ita in cholera duo, tria grana opii in uncis tribus, quatuor, diluit, & cochleatim, donec turbæ sedentur, exhibet **L. B. VAN SWIETEN**. Mirabile est, opio assuetos aliquantulum, a consueta dosi nullum levamen experiri, sed continuo augendam esse: mulierem nephriticam novit *Illustriff.* **L. B. VAN SWIETEN**, quæ omni bihorio quatuor granis constantem mixturam, & tales intra nycthemerum quatuor, ebiberet; tum melancholicis, ne sibi violentas manus inferrent, quindecim grana pro dosi data; drachmas duas quandoque de die, & id per octodecim menses, assumi absque noxa vidisse se, **CLAUDERUS** testatur *Miscell. Natur. Curios.* Orientales drachmam sæpe absque noxa sumere **KÆMPFERUS**, **PROSPER ALPINUS**, unam vel duas drachmas familiares Turcis, & Persis **BELLONUS**, quatuor uncias in experimento assumptas Bengalæ, sola ablata mentis ratione, post somnum redeunte **GARCIN**, testantur.

Opium tamen liguritores tristes, somnolentos, elingues, stupidos fieri, invenit **KÆMPFERUS**; tum non
B 2
assue-

assuetos perimi maiori dosi, exemplo tristi inuenis cophthæ, Acta Parisina; etiam muscutorum deglutitionis resolutorum cum morte, Acta Edimburgensia reliquere, ut merito antidotum quæsitum sit. Proponuntur generalia, vomitoria, clysmata acria, interne acida, diaphoretica, externe sinapismi. Virgo incautior decem grana opii devorans, in altum somnum quadraginta octo horarum incidens, vomitu mechanico excitato servata est, ex HALLERO SPROEGEL. Ex quibus omnibus patet, opium venenorum generalè antidotum esse, quatenus omnes motus, turbas omnes, ne in nervum erumpant, sopit, ipsum tamen etiam maiori quantitate sumptum verum venenum esse.

PRÆPARATA. *Extractum* opii crudo purius, non efficacius sed tutius. Habet *Essentia* vim grani unius in guttis decem. Composita vero sunt plurima: hæc opium miris modis vexatum, corruptum, continentia, an ideo meliora? alia adeo exigua quantitate opium recipientia, ut ratione huius vix agant; mithridatii, vel diafcozii drachma, pro dosi data, ne granum opii continet, quod fere theriaca habet. Qui opium purum, extractum, essentiam, seu laudanum liquidum SYDENHAMI, adhæc syrupum diafcozii, vim grani unius opii in uncia continentem, habet, aliis carere ob vim opii facile potest.

Minime tamen reticendum est *Diafcozii* syrupum sæpe minus Medicorum intentioni respondere inefficacem hic loci deprehendi, etiam a TYSSOTO in Helvetia demulcentem potius quam narcoticum visum, qualia etiam in Anglia SYDENHAMUS iam monuerat, hinc nec in eo absolutam rectamque opii vim quærendam.

SAPO VENETUS. Classis Artefactorum. *German.* Venetianische Seiffe. *Gallis* Savon de Venise. *Anglis* Venetian Saop.

SAPO quid sit, paucis exacte ita, ut una omnes saponum complectatur definitio, pronunciatum, quod ex triplici naturæ regno saponum naturales, qui arte factorum omnes dotes non habeant, demonstrantur, quod naturales saponum multum inter se, ut & arte facti, distinguantur, utriusque quoad quantitatem principiorum, etiam eorundem naturam varient; quare quodcumque corpus aqua solubile abstergit, & pingue aquæ miscibile reddit, dici sapo posset, absque eo, ut principiorum hæc constituentium mentio fiat; cum enim in triplici naturæ regno diversum recipiatur pingue, diversus etiam sal ingrediatur, tum & aquæ diversa quantitas, & diversa præcedentium proportio sit, hac una definitione comprehendi non posse, perspicuum.

Divisionem saponum quod spectat, hos primo duplices esse tenendum, naturales & artefactos; naturales iterum ex triplici naturæ regno triplices, vegetabiles, animales, minerales; adhæc artificiales consistentia diversos, dispesci in solidos mediæ consistentiæ, & fluidos; eosdem ingredientibus discrepantes in fixos, semivolatiles, volatiles dividi; ita ut fixi ex oleo presso cum sale alcalino acris fixo in usum medicatum plerumque fiant; semivolatiles vel ex oleo presso, & sale alcalino volatili, vel ex sale alcalino fixo, & oleo æthereo; volatiles vero ex oleo æthereo, & sale alcalino volatili combinentur. In mechanicos vero usus loco olei etiam sebum, pinguedo balænarum, adhibentur, vix vero in perfectum saponem coguntur; at neque omnia olea etiam id patiuntur: oleum enim lini cum

faturato lixivio alcalino nunquam cogitur, GEOFFROY *Acad. des Sciences 1741*. An quia frigore non densatur hocce oleum? ut proponit IDEM.

Neque vero ultimo id ignorari debet salem mineralem æque ac vegetabilem saponem constituere posse, sic dum salem sodæ, dum Boracem oleo unguinoso nuberet *Cl. BRANDT Schwed. Abhandl. 1756*. saponem obtinuit.

Sapo Venetus autem est olei olivarum pressi cum sale alcalino, ex cineribus plantarum cum calce viva parato, adeo perfecta unio, ut aquæ mixtus absque separatione partium diluatur, aeri expositus non madescat; postrema hæc duo etiam eiusdem criteria sunt. Ex quibus salia alcalina acria, oleo nupta, in aqua soluta, iam tuto applicari corpori posse, quæ non sine erosione ante applicari potuissent sola, oleum iterum horum ope aquæ miscibile reddi, intelligimus.

Est vero & id tenendum, oleum salis ita mixtum, aliis oleis non commisceri amplius, nec flagrare igni admotum, licet æquabilissime in spiritu vini rectificato, minus æquabiliter in spiritu vini simplici, aqua pura, impura, vino, solvatur, quibus ultimis menstruis sub floccorum forma secedit, quod acidum maiorem affinitatem cum sale alcalino habeat, quam cum oleo. In 180. libris saponis 50. libras salis alcalini, 115. libras olei olivarum, 15. libras aquæ contineri existimat GEOFFROY citante HALES. Saponis alicantini uncia duæ cum totidem drachnis, aceto destillato aliquantulum digestæ, 12. drachmas cum 54. granis olei olivarum limpidissimi largiuntur, GEOFFROY *Acad. des Scien. 1741*. cum acido vitriolico maiorem adhuc quantitatem in *Comment. D. HARTLEY misso, IDEM.*

VIRES

VIRES abstergentes primariae; in casu assumpti veneni semper utilis aqua saponis veneto medicata; aqua enim licet omnia diluat, enervet, etiam salia solvat, olea non attingit, quod sapo facit: adhuc aqua sola citius præterlabitur, nec adeo detergit, ut saponis dives, quæ tum omnibus viis subministranda. Ob eandem vires, tum incidentes, laudatur in glutinoso spontaneo primarum viarum bili nuptus sapo; in viscerum abdominalium infarctu, obstructione, cum gummi ferulaceis: in saburra atrabiliaria acida, aliis morbis acido ortis, ut scorbuto, arthritide, rheumatismo, podagra, maxime vero in coagulato in primis viis lacte, infantum tumido abdomine, ob priores, & acido contrarias egregius, posteriori in casu semper deprædicatus *Illustr. L. B. van SWIETEN.* Forma pilularis commoda, ut grana sex, novem, plus minusve pro morbi indole sumi possint omni trihorio absente febre; periculosum enim eius usum non esse iam dudum experimentis Anglorum, & *Illustr. L. B. van SWIETEN* notum; infantibus granorum duodecim, viginti pondere, vel aqua simpliciter solutus, vel vitello ovi subactus, & dilutus aqua stillatitia, addito syrupo, prout e re videtur, vel cichorei, vel diacodii, cum lapidibus cancerorum exhibetur feliciter.

In calculo potens remedium magna dosi datum uncie semis, unius, duarum de die pondere *CAR. ALSTON dissertation sur la chaux vive.* Convenientius est tamen unciam semis solum de die dare, maior enim alvum sollicitat, *IDEM.* Minime tamen retinendum, plerosque medicamento *Dæ. STEPHENS,* ut & lixivis saponaceis usos, in phthisim, scorbutum, hæmorrhagias, dysenterias pertinacissimas incidisse, *HUXHAM essai sur les fievres.* Utique serum sanguinis

nis & urina horum usu alcalina fiunt, per experimen-
ta Cl. Virorum HARTLEY, & MORAND. Ultimo
etiam id tenendum, obesitatis remedium esse per ali-
quot tempus sumptum drachmæ unius, duarum ponde-
re, saponem, MALCOLM FLEMING *a discourse on
the nature, causes, and cures of corpulency, London.*

Externus non minus celebris saponis usus in fomen-
tis ad loca arthritide, rheumatismo, podagra vexata,
meraca solutione facta in lacte, ad loca inflammata,
mammas lacte coagulato induratas, nihil habetur effi-
caciis: In dilutiore decocto vegetabilis appropriati,
soluti saponem, pro iniectione ulcerum sinuosorum, fi-
stularum mammarum a coagulato lacte, nihil pulchrius.
Tum spiritu lumbricorum, vel alio simili, in unguen-
ti speciem solutus sapo, est in rheumaticis doloribus,
aliis profundis, articularum tumoribus, etiam extra-
vasato sanguine, proficiens; ultimo etiam in formam
suppositorii pro infantibus cogi potest.

Cæterum inter generalia illa antidota, contra ea
mala, quæ morsu illata sunt ab animalibus venenatis,
etiam plurimum laudatur suctio, punctio, scarificatio,
Piedra de la serpente lapis, quem in capite serpentum
Indiæ orientalis reperiri nonnulli tradunt, artefactum
vero ex cornu cervi leniter usto alii credunt: is vero
vulneri applicatus, bibulus quasi, vulneri adhæret, sic-
que mirabiles effectus sese observasse testatur HULT-
STEDT. *Acta Acad. Suec. Vol. XV.*

BEZOARDICI LAPIDES utriusque Indiæ
etiam a multis in censum verorum antidotorum re-
censentur; at hi sive in officinis genuini, quod rarissi-
mum, sive factitii, quod frequenter obvenit, ad hunc
sco-

scopum, ut susceptum miasma per diaphoresim expellant, parum apti, utilesque, consensu NEUMANNI, SLARE, ALLEYNE, CARTHEUSERI, & aliorum pæne omnium Medicorum deprehensi sunt. Equidem illi Bezoardici utriusque Indiæ lapides pretiosi, qui in officinis sunt, de his enim hic loci potissimum agitur, quoniam hos non alios in Regum aut Magnatum Cimi-
 larchio reconditos, præscribunt Medici, illi inquam plerumque insulsi, inodori, terrei deprehenduntur, levi hinc inde eaque satis rara amaritie præditi, ut bonum suo tempore SCHROEDERUM ratione doses granorum trium scrupulosum merito rideat ALLEYNE, qui a drachma semis etiam una horum, nullam efficaciam vidit: *it has the credit amongst the ignorant of doing what it never had any share in*. c. & CARTHEUSERUS illos qui exigua dosi efficaces putant, miratus, „exclamat: sed quam inanis fiducia, quam cæca opinio!
 „ubi quæso famosæ hæ virtutes in lapide Bezoardico tam genuino quam factitio latent? quis unquam duo tria
 „quatuor quinque imo plura grana lapidis absque aliorum miscela exhibiti in febribus malignis ac morbis
 „similibus, nondum scilicet imminente excretionem critica & spontanea absente sudatiuncula, imo apud sanos
 „neglecto consueto regimine, cui tanquam causæ aptissimæ sudoris proruptio crebro tribuenda est, sudorem
 „provocasse vidit? Næniæ profecto sunt, ac Siculæ gerræ quæ ratione destituuntur, nec ulla unquam experientia vera probari poterunt. *Mat. Med. T. I. p. 194. 195.* Quarum rerum omnium testimonium iuxta ac experientia illos omnino pacatiores esse iubet, qui ex pausa innocui pulveris præscriptione cæcum trahentes timorem & ægri salutem inflammatam, & totam artem pessumdatam esse credunt boni; quod etiam in aliquo experimentulo visum sit, infusum & nauseosum

& amarum fuisse, sciri prius omnino debet antequam rectum iudicium feratur, an non antecederet & continuo ex bile mota os amarum fuerit tum alia etiam anara & nauseosa declaraturum, quæ tamen non sunt; ita certum est non aliam in Medicina rem maiori cautio obnoxiam esse quam quidem experimenta.

Atque hæc Generalia Antidota sunt, specialia vero etiam cognoscenda ex qualitate singulari ipsorum venenorum, quare de Venenis ex duplici capite agendum, primo quidem ut & innotescant, quatenus deleteria esse possint, tum ut noscantur quatenus medicata observata sint; stricte enim dicendo venenum nullum absolutum & per se datur, omne respectivum est, & ut iam multa in remediorum censum deducta sunt, ita spes est adhuc plura successu temporis deduci posse: reliqui tamen hæc omnia in Classe suspectorum, cum & infelices æque existant ac felices eventus & sufficit nonnulla experimentis suspecta declarata fuisse, ut cum his scrupulosius mercandum sit. Promittat ex auro potibili longævitatem Chemicus, ego continuo aurum in acido fossili solutum horrendum venenum declaro.

CLAS-